

Katalin Beke

## **Tien jaar Nederlands aan de Universiteit Debrecen**

Tien jaar geleden, in het studiejaar 1991/92 is het Instituut voor Germanistiek aan de Universiteit Debrecen begonnen met het doceren van het Nederlands. Sinds 1991 heeft de vakgroep dus een lange weg afgelegd en zijn de inspanningen met succes bekroond toen in 1999 de studie Nederlands geaccrediteerd en als een volwaardige studierichting erkend werd door het Hongaarse Ministerie van Onderwijs en Cultuur.

### **Geschiedenis**

De eerste stap werd dus in 1991 gezet. Het doel was studenten Duits en Engels de mogelijkheid te bieden ook een andere Germaanse taal te leren om voor hen de studie aan de universiteit kleurrijker te maken. Daarnaast wilde het instituut hiermee het niveau van het onderwijs verhogen.

De keuze voor het Nederlands werd vooral gemaakt op basis van historische overwegingen: vanwege de protestantse traditie heeft Debrecen een sterke band met Nederland en Nederlandse universiteiten. De betrekkingen tussen de meer dan vierhonderdvijftig jaar oude protestantse hogeschool in Debrecen en de zusterfaculteiten in Nederland waren al vanaf de zeventiende eeuw onderhouden. In de zeventiende eeuw gingen veel Hongaren ook uit het oosten van Hongarije naar Nederland om te studeren in steden als Leiden, Utrecht, Franeker en Hardewijk.

Er is een saillant detail in de lange geschiedenis van de betrekkingen met Nederland dat er in Debrecen een monument staat ter nagedachtenis aan de beroemde zeeheld Michiel de Ruyter omdat hij in 1675 Hongaarse predikanten heeft vrijgekocht die om geloofsredenen als galeislaaf aan de Turken werden verkocht.

Afgezien van de geloofscontacten hebben wij ervaren dat Nederland en het Nederlands op een enorme goodwill en belangstelling in Hongarije kunnen rekenen. Een bijkomend doel werd later om via de introductie van het vak Nederlands een bredere culturele basis te vormen voor het Nederlands in Hongarije. Het bleek belangrijk om ook buiten Boedapest een vakgroep Nederlands te realiseren.

In september 1991 kon de eerste Nederlandse lector Emmeken van der Heijden komen met de steun van de Taalunie en de SOROS Stichting. Zij is met het doceren van de Nederlandse taal begonnen. In dat stadium bleef de studie beperkt tot twee en later vier uur taalverwerving per week. Emmeken van der Heijden werkte heel enthousiast, heeft aan 50 studenten les gegeven en was hiernaast bezig met het leggen van contacten, het verwerven van subsidies. Ze heeft verder veel tijd besteed aan het opbouwen van een bibliotheek voor het Nederlands. Ook is ze erin geslaagd om het recht op het afnemen van het Certificaat Nederlands in Debrecen te krijgen. In het voorjaar van 1992 zijn 25 studenten geslaagd voor dit examen. Zodra de eerste studenten voldoende kennis hadden van het Nederlands om met de volgende fase van de studie te beginnen, werden naast de colleges taalverwerving ook colleges literatuur en taalkunde gegeven.

Toen de instroom van studenten te groot werd, heeft het Hongaarse Ministerie van Onderwijs en Cultuur vanaf 1993 als erkenning van de resultaten steun gegeven voor een lectorbaan. Dankzij deze en nog andere financiële middelen (subsidie van de Taalunie en van de SOROS-Stichting) werkte op de vakgroep in de periode 1993-1995 nog een tweede lector.

Intussen werden vruchtbare contacten gelegd en banden gesmeed met andere vakgroepen Nederlands, in het Nederlandse taalgebied (de bilaterale overeenkomst met de Rijksuniversiteit Leiden) en daarbuiten ondermeer met organisaties als de Nederlandse Taalunie, het IVN, Comenius en met diverse personen. De bibliotheek werd verder uitgebreid, de Openbare Bibliotheek in Schiedam heeft ons een groot aantal

literaire tijdschriften geschonken. Daardoor werd ook de infrastructuur verbeterd.

De eerste aanvraag om geaccrediteerd te worden werd ingediend in 1995, maar door de Hongaarse Accreditatiecommissie afgewezen. Professor dr. Herbert van Uffelen werd in 1997 hoofd van de afdeling Nederlands, en er werden ook nieuwe docenten aangesteld die in Leiden waren afgestudeerd in het kader van de overeenkomst tussen de twee universiteiten.

In september 1997 diende het instituut een tweede aanvraag in die wel succesvol was: in de zomer 1999 werd het Nederlands door de Hongaarse accreditatiecommissie als vak erkend en met ingang van september 1999 konden de studenten niet langer Nederlands alleen als specialisatie bij de studie Duits of Engels studeren, maar nu ook als een vak, waarvoor ze een diploma kregen. Dus het Nederlands werd en wordt aan onze universiteit als vak aangeboden, maar alleen in combinatie met een ander vak.

## **De hedendaagse situatie**

### **Docenten**

- hoofd van de afdeling en docent literatuur:  
Prof. dr. Herbert van Uffelen
- hoofd van de vakgroep Germaanse Talen en Culturen, docent cultuur- en taalgeschiedenis:  
dr. Katalin Beke
- docent literatuur en taalverwerving:  
drs. Gábor Pusztai
- docent taalkunde en taalverwerving:  
drs. Márta Faragó
- lector, docent taalkunde en taalverwerving:  
drs. Martijn Schoonderwoerd

### **Curriculum:**

De studie bestaat nu uit vier jaar. Het curriculum wordt bepaald in overleg met de vakgroep Neerlandistiek van de ELTE en KGRE in Boedapest.

In het eerste, voorbereidende jaar krijgen de studenten vooral taalver-

werving en grammatica en bovendien twee hoorcolleges over respectievelijk Nederlandse cultuurgeschiedenis en inleiding in de Germanistiek. Vanaf het tweede jaar wordt hun een volwaardig programma aangeboden met colleges taalverwerving, vertaling, kennis van land en volk, literatuur en taalkunde. Dat programma wordt in het derde en vierde jaar voortgezet.

### **Activiteiten**

In de eerste plaats streven wij ernaar goede contacten te onderhouden met de andere vakgroepen Nederlands in zowel Hongarije als de regio.

Bij de invoering van Nederlands en de opbouw van het curriculum heeft Debrecen gebruik gemaakt van de kennis en ervaring van de ELTE en KGRE in Boedapest. De drie universiteiten proberen de curricula zo op elkaar af te stemmen dat het niveau van het onderwijs gelijkwaardig is.

We nemen actief deel aan het CEEPUS-netwerk en zijn op bijeenkomsten van Comenius aanwezig.

Het Regionaal Colloquium voor de Neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa vond van 17 tot 20 mei 2001 in Debrecen plaats met de titel *Historische aspecten van de Neerlandistiek*.

Verder werken we met collega's uit Boedapest, Praag, Bratislava en Wroclaw samen in het kader van het Lingua-project "Zakelijk Nederlands in Centraal- en Oost-Europa", dat door de afdeling Neerlandistiek van Wenen werd opgezet en wordt gecoördineerd. De taak van onze vakgroep bestaat erin een vertaalmodule Hongaars-Nederlands samen te stellen. Deze bestaat enerzijds uit authentieke Hongaarse en Nederlandse zakelijke teksten en anderzijds uit een uitgebreide terminologielijst.

Het was ook de vakgroep van Debrecen die de Hongaarse bijdrage leverde tot NedWeb (Nederlandse literatuur in Centraal- en Oost-Europa).

Voor een vakgroep Nederlands extra muros is het onontbeerlijk ook bij het academische leven binnen het Nederlandse taalgebied betrokken te zijn. Vandaar onze samenwerking met de Rijksuniversiteit Leiden en het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in Leiden. Er bestaat een heel nuttige wetenschappelijke samenwerking in het project "Hongaars-Nederlandse literaire en culturele betrekkingen" en de koloniale letterkunde.

In oktober 2000 organiseerden wij met de steun van de Nederlandse Taalunie een studiedag over koloniale literatuur. Onze vakgroep had het

doel één van de eigen onderzoeksactiviteiten ook aan de andere vakgroepen in Hongarije bekend te maken. Er werden lezingen gehouden door experts uit binnen- en buitenland en Hongaarse docenten en studenten Nederlands hadden de mogelijkheid over koloniale literatuur van gedachten te wisselen.

Verder hebben we contacten met de Vrije Universiteit van Amsterdam, de Universiteit van Antwerpen, de Katholieke Universiteit van Leuven en de Universiteit Namen, zowel binnen het SOCRATES (ERASMUS)-programma als daarbuiten.

Bij onze activiteiten hoort ook de jaarlijkse organisatie van de examens voor het Certificaat Nederlands, dat er in 2001 voor het tiende jaar werd afgenomen.

Binnen de vakgroep ontstond in 1998 het multimediale uitspraak-project "Mond open, mond dicht", een initiatief van onze lector drs. Sofie Gielen.

Onze studenten krijgen via Europese uitwisselingsprogramma's als SOCRATES, CEEPUS de gelegenheid om in het buitenland onderwijs te volgen.

Sinds de oprichting 1991 hebben talrijke personen en organisaties bijgedragen tot de groei van onze afdeling.

### **Hartelijke dank aan...**

#### **... De Nederlandse Taalunie voor de financiële en logistieke steun.**

Vanaf 1993 steunt de Taalunie met een subsidie de Neerlandistiek in Debrecen. Van de Taalunie hebben we geld ontvangen voor

- aanvulling op het lokale salaris van de lector
- boekensubsidie
- aanschaffen van computers
  - beurzen voor de zomercursussen in Hasselt en in Zeist
  - beurzen voor promotieonderzoek van onze collega's
- financiële voorziening voor de aanstelling van Prof. dr. Herbert Van Uffelen
  - voor de studiedag over koloniale literatuur in oktober 2000
  - voor het Regionaal Colloquium in mei 2001.

### **...De Universiteit Leiden**

Er bestaat een samenwerkingsproject tussen de vakgroep Nederlandkunde van de universiteit Leiden en de afdeling Nederlands van de Universiteit Debrecen. Dankzij Professor Dr. Jan de Vries, de ons toegekende PSO-subsidie en een NUFFIC-buurs hebben twee begaafde studenten van ons in Leiden een doctoraal examen afgelegd, beiden met de specialisatie Nederlandse letterkunde. Één van hen is ook tegenwoordig aan onze afdeling verbonden.

Er hebben nog andere studenten van Debrecen voor een korte periode in Leiden gestudeerd.

In de afgelopen tien jaren waren docenten van de Universiteit Leiden aan onze universiteit te gast. Hun bezoek was zeer stimulerend voor ons.

De vakgroep Nederlandkunde hielp ons onze bibliotheek ten behoeve van de Neerlandistiek uit te bereiden tot een basisniveau.

### **... PSO (CROSS): Programma Samenwerking Oost-Europa**

De Nederlandse regering had als doel de ondersteuning voor de neerlandistiek in Oost-Europa te intensiveren en ze heeft onze universiteit binnen dit programma voor drie jaar (1993-1996) een subsidie toegekend voor aanstelling van lectoren, uitnodiging van gastdocenten en het aanschaffen van boeken.

### **... De Orde van den Prince (afdeling Noorderkempen)**

De Orde van de Prince heeft ons een abonnement op de tijdschriften *Nederlandse Taalkunde* en *Nederlandse Letterkunde* ter beschikking gesteld, computers geschonken en het Regionaal Colloquium gesteund.

### **... De Vlaamse Gemeenschap**

Van de Vlaamse Gemeenschap hebben we een abonement op het tijdschrift *Ons Erfdeel* ontvangen.

### **... Het Hongaarse ministerie van Onderwijs en Cultuur**

Het Hongaarse ministerie van Onderwijs en Cultuur wees ons twee keer een projectsubsidie toe voor het verrichten van onderzoek, voor multiculturele samenwerking, het uitnodigen van gasten en voor onderzoek van Hongaarse collega's in Nederland, Vlaanderen en Oostenrijk.

**... De Wereldbank (FEFA)**

We hebben met succes op de Wereldbank in twee projecten een beroep gedaan voor de verblijf- en reiskosten van Hongaarse en buitenlandse collega's en het aanschaffen van boeken.

**... Het Prins Bernhard Cultuurfonds**

Met de financiële steun van het Prins Bernhardfonds hebben we onze bibliotheek uit kunnen breiden.

**... De SOROS-Stichting**

In de eerste jaren na de oprichting van het onderwijs in Nederlands aan onze universiteit heeft de SOROS-Stichting het salaris van de lectoren verstrekt.

**... De Universiteit Debrecen (de Faculteit der Letteren, het Instituut voor Germanistiek ( met name dr. Piroska Kocsány)**

Zij zijn voor de invoering van de Neerlandistiek bij de nodige instellingen opgekomen en met hun hulp in aanzienlijke mate hebben bijgedragen de vak tot stand te brengen.

**... Professor dr. Herbert van Uffelen**

Hij heeft sinds 1994 met raad en daad in het vermoeiende proces om de toekenning van de accreditatie bijgestaan en heeft de zware taak op zich genomen om hoofd van de afdeling te worden. Zonder hem, zijn hulp en enthousiasme voor de vaak hadden onze pogingen geen succes kunnen oogsten.

**... Dr. Eric Joon**

Hij heeft voor onze vakgroep heel veel boeken gekocht: woordenboeken, tijdschriften, en we zijn door zijn schenkingen in het bezit van een aantal primaire en secundaire literaire werken.

**... Mevrouw Nanda de Bruin van de Universiteit Leiden**

Dankzij haar initiatief heeft onze universiteit een bilaterale overeenkomst met de Universiteit Leiden en zij heeft ons altijd hulp verleend om onze contacten met Nederlandse instellingen uit te kunnen bereiden.

**... De gastdocenten**

**Prof. dr. Lut Baten (Universiteit Leuven)**  
**Dr. Karel Bostoën (Universiteit Leiden)**  
**Prof. dr. Cor van Bree (Universiteit Leiden)**  
**Prof. dr. Jack Conradi (Johannesburg)**  
**Dr. Saskia Daalder (VU Amsterdam)**  
**Prof. dr. Leo Hoek (VU Amsterdam)**  
**Prof. dr. Jerzy Koch (Wroclaw en Poznan)**  
**Prof. dr. Arjan van Leeuwensteijn (VU Amsterdam)**  
**Prof. dr. Jaap van Marle (Amsterdam)**  
**Dr. Dick Meijer (Enschede)**  
**Prof.dr. Herman Pleij (Universiteit van Amsterdam)**  
**Dr. Olf Praamstra (Universiteit Leiden)**  
**Drs. Siel van der Ree (Stichting SSALTO)**  
**Prof. dr. Luc Renders (Limburgs Universitair Centrum Diepenbeek)**  
**Dr. Femke Simonis (ERASMUS-Hogeschool, Brussel)**  
**Prof. dr. Agnes Sneller (KGRE Boedapest)**  
**Prof. dr. Dieter Stellmacher (Universiteit Göttingen)**  
**Prof. dr. Marijke Spies (Amsterdam)**  
**Dr. Gerard Termorshuizen (Koninklijk Instituut voor Taal-, Land-, en Volkenkunde Leiden)**  
**Prof. dr. Johan Vanperijs (Universiteit Namen)**  
**Prof. dr. Jan de Vries (Universiteit Leiden)**  
**Dr. Rogier van de Wal (VU Amsterdam)**  
**Drs. Liesbet Winkelmolen (Universiteit Leiden)**

Zij zijn naar Debrecen gekomen om ondersteuning te geven aan de opbouw van de universitaire opleiding. Hun regelmatige bezoek was zeer stimulerend voor ons en een welkome afwisseling voor zowel studenten als docenten en natuurlijk bevorderde het de samenwerking met hun universiteiten of instellingen.

**... De schrijvers:**

**Benno Barnard**  
**Geert van Istendael**



Zij maakten door hun interessante lezingen de Nederlandse literatuur en cultuur aan onze studenten en docenten bekend.

**... De lectoren:**

**Dr. Emmeken van der Heijden (1991-1992)**

**Drs. Frens Bakker (1992-1995)**

**Drs. Anna Prins (1993)**

**Drs. Marjoke Krikke (1993-1995)**

**Drs. Sofie Gielen (1995-1998)**

**Drs. Thrua Faber (1996-1998)**

**Drs. Nele Hillewaere (1998-2000)**

We zijn dankbaar voor hun enorme inzet en enthousiasme die ze bij de opbouw van de vak toonden en voor de voortreffelijke samenwerking met respectievelijk onze collega's en onze studenten Nederlands.